

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No6(5)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 114 sahifa,
16-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Tinglovchilarga axloqiy-estetik tarbiya berishda notiqlik madaniyatini shakllantirishning samaradorlik ko'rsatkichlari	10
<i>Fazliddin Abdunabiyevich Abdurazaqov</i>	
Professor-o'qituvchilarning ilmiy-pedagogik salohiyatini xalqaro mezonlar asosida rivojlantirish yo'llari	15
<i>Maxmudov Qudratbek Shavkat o'g'li</i>	
Orfografik kompetensiyaning mohiyati va boshlang'ich sinflarda shakllanish bosqichlari	21
<i>Abduvaliyeva Nodira Alisherovna, Mo'minjonova Gulnoraxon Abdupatto qizi</i>	
Tabiiy fanlarni o'qitishda uch o'lchamli vizualizatsiyalarning boshlang'ich ta'limdagi ahamiyati	25
<i>Nabijonova Feruza Valijon qizi</i>	
Loyiha texnologiyasi asosida bo'lajak o'qituvchilarda ijtimoiy tashabbuskorlikni rivojlantirish mazmuni	28
<i>O'rinova Nilufar Muxammadovna</i>	
Sinfdan tashqari o'qish darslarida badiiy asar bilan ishlashning kompetensiyaviy yondashuv asosidagi metodikasi	32
<i>Qilichova Billura Yorqinxuja qizi, Homidov H. K.</i>	
Kasbiy-kommunikativ madaniyat fenomenining pedagogik talqini va rivojlanish tendensiyalari	37
<i>Tashpulatova Nodira Olimjon qizi</i>	
Tabiiy fanlarni o'qitishda kompetensiyaviy yondashuv	41
<i>Umbarova Nasiba Xolboy qizi</i>	
Xorijiy tillarni o'rganishda shaxs nutqining shakllanishida psixolingvistikaning ahamiyati	44
<i>Ahmedov Shavkat Asadilloevich, Ataboev Navruz Ilhombek o'g'li</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida matnni tushunish va tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi (PIRLS dasturi misolida)	47
<i>Abduraxmanova Charos Burxanovna</i>	
Lesson Planning in English Language Teaching at Technical Universities	51
<i>Aitbaeva Nursuliu Tairbekovna</i>	
Lingvistik intellekt asosida individual o'qitish yondashuvining samaradorligi	55
<i>Allanazarova Sadoqat Azimovna</i>	
Xorij tadqiqotlarida zamonaviy oila transformatsiyasida farzandlar taraqqiyotining ijtimoiy-psixologik asoslari	59
<i>Bo'riyeva Mahbuba Shavkatovna</i>	
Теоретико-методологические подходы к изучению эмоциональных концептов в литературе: (на материале английских и немецких фразеологизмов)	63
<i>Сайёра Улашевна Тагаева, Азиза Анкаевна Уразкулова</i>	
The Importance of Forming a Schedule for High School Students	67
<i>D. T. Atabayeva, X. I. Abduraymova</i>	
Milliy cholg'u ansambllari orqali o'quvchilar musiqiy dunyoqarashini shakllantirish	70
<i>Dadamirzayeva Gulshanoy To'lanjon qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida ma'naviy-axloqiy tarbiyaga yondashuvning texnologik xususiyatlari ...	75
<i>Jumanov Sherzod Saloyevich</i>	
Adabiyot darsliklari uchun yangi o'zbek adabiyoti namunalarini saralashning ilmiy-metodik asoslari	78
<i>Musaboyeva Zulfira Iqboljon qizi</i>	
Maktab geometriyasida ko'pyoqlilar mavzusini o'rganishning innovatsion usullari	83
<i>Pirlepesov Umrbek Baxtiyor o'g'li</i>	
Generativ AI vositalarining mustaqil ta'lim jarayonidagi didaktik funksiyalari	86
<i>Qahramonova Xumora Qahramonovna</i>	
O'quvchi-sportchilar uchun individual mashg'ulot yuklamalarini avtomatik rejalashtirish va optimallashtirish imkoniyatini yaratish ahamiyati	91
<i>Qosimov Faxriddin Jo'raqulovich</i>	

Когнитивный диссонанс как социально-психологический феномен в контексте высшего образования: теоретический анализ	95
Мансурова Гульмира Рафаэловна	
Регуляторный произвол или необходимый порядок? Влияние новых регуляторных механизмов на свободу расследовательской журналистики	101
Рауфова Озода	
Qizlar tarbiyasida mahalla–oila–maktab hamkorligi mexanizmlari	105
Choriyeva Dildora Ismat qizi	
Oliy ta'lim muassasalarida jismoniy tarbiya mashg'ulotlarini individuallashtirishning samaradorligi: kompetensiyaviy yondashuv asosida	109
Tangriyev Abdulkarim Toivashevich	

KASBIY-KOMMUNIKATIV MADANIYAT FENOMENINING PEDAGOGIK TALQINI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI

Tashpulatova Nodira Olimjon qizi

Profi University "Pedagogika va chet tillar" kafedrası o'qituvchisi
 Navoiy davlat universiteti "Pedagogika nazariyasi,
 Pedagogik ta'limotlari tarixi" ixtisosligi doktranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada kasbiy-kommunikativ madaniyat fenomenining pedagogik mohiyati, uning bo'lajak o'qituvchilar kasbiy tayyorgarligidagi o'rni hamda rivojlanish tendensiyalari tahlil qilingan. Kasbiy-kommunikativ madaniyatning pedagogik deontologiya bilan o'zaro bog'liqligi, tarkibiy komponentlari va shakllanish omillari yoritilgan. Shuningdek, zamonaviy ta'lim tizimida kommunikativ kompetentlikni rivojlantirishga qaratilgan yondashuvlar tahlil qilingan. Tadqiqot davomida kompetensiyaviy, shaxsga yo'naltirilgan va deontologik yondashuvlarning ahamiyati asoslab berilgan. Kasbiy-kommunikativ madaniyatni rivojlantirishning pedagogik modeli ishlab chiqilgan va uning amaliy ahamiyati ko'rsatib berilgan. Tadqiqot natijalari pedagog kadrlar tayyorlash sifatini oshirish hamda bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: kasbiy-kommunikativ madaniyat, pedagogik deontologiya, kommunikativ kompetentlik, pedagogik muloqot, bo'lajak o'qituvchi, pedagogik madaniyat, kasbiy tayyorgarlik.

Abstract: This article examines the pedagogical essence of professional-communicative culture, its role in teacher education, and current development trends. The structural components of professional-communicative culture and its relationship with pedagogical deontology are analyzed. Special attention is paid to competency-based and learner-centered approaches in teacher training. A pedagogical model for developing professional-communicative culture is proposed. The results contribute to improving teacher education and developing professional competencies of future educators.

Key words: professional-communicative culture, pedagogical deontology, communicative competence, pedagogical communication, future teacher, pedagogical culture, professional training.

Аннотация: В статье раскрывается педагогическая сущность феномена профессионально-коммуникативной культуры, её роль в профессиональной подготовке будущих учителей и современные тенденции развития. Проанализированы структурные компоненты профессионально-коммуникативной культуры и её взаимосвязь с педагогической деонтологией. Особое внимание уделено компетентностному и личностно-ориентированному подходам в подготовке будущих педагогов. Разработана педагогическая модель развития профессионально-коммуникативной культуры.

Ключевые слова: профессионально-коммуникативная культура, педагогическая деонтология, коммуникативная компетентность, педагогическое общение, будущий учитель, педагогическая культура, профессиональная подготовка.

KIRISH

Bugungi kunda ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, xalqaro ta'lim standartlariga integratsiyalashuv va pedagog kadrlar tayyorlash sifatini oshirish masalalari davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi^[1]. Zamonaviy ta'lim muhiti pedagogdan nafaqat chuqur kasbiy bilimlarni, balki samarali kommunikativ faoliyatni ham talab etmoqda. Shu bois bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy-kommunikativ madaniyatni shakllantirish va rivojlantirish muammosi pedagogika fanining dolzarb masalalaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Kasbiy-kommunikativ madaniyat pedagogning kasbiy faoliyatida samarali muloqot olib borishi, ta'lim oluvchilar bilan konstruktiv munosabatlar o'rnatishi, pedagogik vaziyatlarni boshqarishi va ta'lim jarayonining samaradorligini ta'minlashga xizmat qiluvchi integrativ sifat hisoblanadi. Mazkur sifat pedagogik bilimlar, kommunikativ ko'nikmalar, axloqiy qadriyatlar va kasbiy tajribalarning uyg'unlashuvi natijasida shakllanadi.

Tadqiqot obyekti - bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy-kommunikativ madaniyatini rivojlantirish jarayoni.

Tadqiqot predmeti - kasbiy-kommunikativ madaniyatning pedagogik mazmuni, tarkibiy tuzilmasi va rivojlanish tendensiyalari.

Tadqiqot maqsadi - kasbiy-kommunikativ madaniyat fenomenining pedagogik mohiyatini ochib berish va uni rivojlantirishning zamonaviy tendensiyalarini aniqlash.

Tadqiqot vazifalari:

- kasbiy-kommunikativ madaniyat tushunchasining nazariy asoslarini tahlil qilish;
- uning tarkibiy komponentlarini aniqlash;
- pedagogik deontologiya bilan bog'liqligini asoslash;
- rivojlantirishning pedagogik modelini ishlab chiqish.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Kasbiy-kommunikativ madaniyat muammosi pedagogika, psixologiya va kommunikatsiya nazariyasida ko'plab olimlar tomonidan tadqiq qilingan.

V.A. Slastenin pedagogik madaniyatni pedagogning kasbiy faoliyatdagi umumiy madaniyati va kasbiy kompetentligining integrallashgan ko'rinishi sifatida tavsiflaydi [8]. Uning fikricha, pedagogik muloqot madaniyati pedagogik mahoratning ajralmas qismi hisoblanadi.

E.I. Passov kommunikativ yondashuv asosida ta'lim jarayonini tashkil etishning ilmiy asoslarini ishlab chiqqan [5].

A.V. Xutorskoy kompetensiyaviy yondashuv orqali kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishning nazariy asoslarini yoritgan [6].

Mahalliy olimlardan B.X. Xodjayeov, N.N. Azizxo'jayeva va T. G'afforovalar pedagogik kompetentlik hamda pedagogik muloqot madaniyatining nazariy va amaliy jihatlarini tadqiq qilganlar [12; 13; 14].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda tizimli, kompetensiyaviy, shaxsga yo'naltirilgan va deontologik yondashuvlardan foydalanildi. Shuningdek, ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, qiyosiy-taqqoslash, umumlashtirish hamda nazariy modellashtirish metodlari qo'llanildi [9].

TAHLIL VA NATIJALAR

Kasbiy-kommunikativ madaniyat pedagogning kasbiy kompetentligini belgilovchi muhim omillardan biri hisoblanadi. Zamonaviy ta'lim tizimida pedagogning nafaqat o'z fanini mukammal bilishi, balki samarali muloqot olib borish, ta'lim oluvchilar bilan konstruktiv hamkorlikni yo'lga qo'yish va pedagogik jarayonni boshqarish ko'nikmalariga ega bo'lishi talab etiladi. Shu sababli bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy-kommunikativ madaniyatini rivojlantirish pedagogik ta'limning ustuvor vazifalaridan biri sifatida qaralmoqda [8].

Ilmiy manbalar tahlili shuni ko'rsatadiki, kasbiy-kommunikativ madaniyat pedagogik faoliyatning barcha tarkibiy qismlari bilan uzviy bog'liq bo'lib, pedagogning kasbiy muvaffaqiyatini ta'minlovchi muhim omil hisoblanadi. V.A. Slastenin, E.I. Passov va A.V. Xutorskoylarning ilmiy qarashlarida pedagogik muloqot, kommunikativ kompetentlik va kasbiy madaniyat tushunchalarining o'zaro bog'liqligi asoslab berilgan [5; 6; 8]. Tadqiqot davomida kasbiy-kommunikativ madaniyatning tarkibiy tuzilmasi tahlil qilinib, uning shakllanishiga ta'sir etuvchi asosiy komponentlar aniqlashtirildi.

1-jadval: **Kasbiy-kommunikativ madaniyatning tarkibiy komponentlari**

No	Komponentlar	Mazmuni	Ahamiyati
1	Motivatsion-aksiologik	Kasbiy qadriyatlar, motivlar, pedagogik faoliyatga qiziqish	Kasbiy faoliyatga ijobiy munosabatni shakllantiradi
2	Kognitiv	Pedagogik, psixologik va kommunikativ bilimlar	Kasbiy faoliyatni samarali tashkil etishga xizmat qiladi
3	Faoliyatli-kommunikativ	Muloqot, tinglash, hamkorlik va nizolarni boshqarish ko'nikmalari	Pedagogik jarayon samaradorligini oshiradi
4	Refleksiv-baholash	O'z faoliyatini tahlil qilish va baholash qobiliyati	Kasbiy o'sish va rivojlanishni ta'minlaydi

Jadval ma'lumotlaridan ko'rinib turibdiki, kasbiy-kommunikativ madaniyat bir-biri bilan uzviy bog'langan komponentlar tizimidan iborat. Mazkur komponentlarning uyg'un rivojlanishi pedagogning kasbiy faoliyatini samarali tashkil etishga xizmat qiladi.

Kasbiy-kommunikativ madaniyatning rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar ichki va tashqi omillarga ajratildi. Ichki omillar qatoriga pedagogning kasbiy motivatsiyasi, kommunikativ qobiliyatlari, refleksiv tafakkuri, axloqiy qadriyatlar hamda kasbiy mas'uliyati kiradi. Mazkur omillar shaxsning kasbiy faoliyatga bo'lgan munosabati va muloqot madaniyatini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Tashqi omillar esa pedagogik muhit, zamonaviy ta'lim texnologiyalari, pedagogik amaliyot jarayoni, raqamli ta'lim vositalari hamda ta'lim siyosati va standartlari bilan bog'liqdir. Ayniqsa, raqamli transformatsiya sharoitida elektron ta'lim platformalari, masofaviy ta'lim texnologiyalari va sun'iy intellekt vositalarining ta'lim jarayoniga keng joriy etilishi pedagogik kommunikatsiyaning yangi shakllarini yuzaga keltirmoqda. Bu esa bo'lajak o'qituvchilardan nafaqat an'anaviy muloqot ko'nikmalarini, balki raqamli kommunikatsiya kompetensiyalarini ham egallashni talab etadi.

Shunday qilib, kasbiy-kommunikativ madaniyatning samarali rivojlanishi pedagogning individual xususiyatlari bilan bir qatorda ta'lim muassasasida yaratilgan pedagogik shart-sharoitlar, innovatsion texnologiyalar va zamonaviy ta'lim muhitining imkoniyatlariga ham bevosita bog'liq ekanligi aniqlandi.

So'nggi yillarda ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarning keng joriy etilishi pedagogik kommunikatsiyaning yangi shakllarini yuzaga keltirdi. Masofaviy ta'lim, elektron ta'lim platformalari, videokonferensiyalar va sun'iy intellekt asosidagi ta'lim vositalari pedagogdan yangi kommunikativ kompetensiyalarni talab qilmoqda. Natijada kasbiy-kommunikativ madaniyatning mazmuni kengayib, uning tarkibiga raqamli kommunikatsiya ko'nikmalari ham kirib bormoqda.

Nazariy tahlillar asosida kasbiy-kommunikativ madaniyatning rivojlanish darajalari ham belgilandi.

2-jadval: Kasbiy-kommunikativ madaniyatning rivojlanish darajalari

No	Daraja	Tavsifi
1	Yuqori	Muloqotni samarali tashkil etadi, pedagogik vaziyatlarni mustaqil boshqaradi, refleksiya rivojlangan.
2	O'rta	Asosiy kommunikativ ko'nikmalarga ega, ayrim vaziyatlarda qiyinchiliklar kuzatiladi.
3	Past	Muloqot jarayonida muammolar mavjud, kommunikativ kompetentlik yetarli darajada shakllanmagan.

Tadqiqot natijalari asosida bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy-kommunikativ madaniyatni rivojlantirishning pedagogik modeli ishlab chiqildi. Mazkur modelning asosiy maqsadi bo'lajak pedagoglarda kasbiy-kommunikativ madaniyatni shakllantirish va rivojlantirishdan iborat. Model kompetensiyaviy, tizimli, shaxsiga yo'naltirilgan va deontologik yondashuvlarga tayanadi hamda motivatsion-aksiologik, kognitiv, faoliyatli-kommunikativ va refleksiv komponentlarning o'zaro uyg'un rivojlanishini nazarda tutadi. Ushbu jarayon interfaol ta'lim metodlari, trening mashg'ulotlari, case-study texnologiyasi, pedagogik amaliyot hamda raqamli ta'lim vositalari orqali amalga oshiriladi. Natijada kasbiy-kommunikativ madaniyatni rivojlangan, pedagogik deontologiya tamoyillariga amal qiluvchi, kommunikativ kompetent va raqobatbardosh bo'lajak o'qituvchi shakllanadi.

O'tkazilgan nazariy tahlillar shuni ko'rsatdiki, kasbiy-kommunikativ madaniyatning samarali rivojlanishi pedagogik ta'lim mazmunini takomillashtirish, innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash hamda pedagogik deontologiya tamoyillarini ta'lim jarayoniga izchil integratsiya qilish bilan chambarchas bog'liq. Mazkur omillarning o'zaro uyg'unligi bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligi va kasbiy kompetentligini yuksaltirishga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari kasbiy-kommunikativ madaniyat bo'lajak o'qituvchining kasbiy shakllanishida muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatdi. Mazkur sifat pedagogik kompetentlik, axloqiy qadriyatlar va kommunikativ ko'nikmalarning integratsiyasi asosida shakllanadi.

Kasbiy-kommunikativ madaniyatni rivojlantirish maqsadida quyidagilar tavsiya etiladi:

- pedagogika oliy ta'lim muassasalarida kommunikativ kompetentlikka oid maxsus kurslarni kengaytirish;
- pedagogik deontologiya bo'yicha amaliy treninglarni joriy etish;
- raqamli kommunikatsiya vositalaridan foydalanish kompetensiyalarini rivojlantirish;
- xalqaro tajribalar asosida innovatsion pedagogik texnologiyalarni ta'lim jarayoniga tatbiq etish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. - Toshkent: O'zbekiston, 2021.
2. Podlasy I.P. Pedagogika. - Moskva: Yurayt, 2019.
3. Selevko G.K. Sovremennye obrazovatelnye tekhnologii. - Moskva: Narodnoe obrazovanie, 2006.

4. Zeer E.F. Psixologiya professionalnogo obrazovaniya. – Moskva: Akademiya, 2013.
5. Passov E.I. Kommunikativnyy metod obucheniya inoyazychnomu obshcheniyu. - Moskva: Prosveshchenie, 1991.
6. Khutorskoy A.V. Kompetentnostnyy podkhod v obrazovanii. -Moskva: Eidos, 2003.
7. Kodzhaspirova G.M., Kodzhaspirov A.Yu. Pedagogicheskiy slovar. - Moskva: Akademiya, 2005.
8. Slastenin V.A., Isaev I.F., Shiyanov E.N. Pedagogika. - Moskva: Akademiya, 2014.
9. Lerner I.Ya. Didakticheskie osnovy metodov obucheniya. - Moskva: Pedagogika, 1981.
10. Novikova L.I. Vospitanie i pedagogicheskaya etika. - Moskva: Pedagogika, 2000.
11. Qodirov A.K. Pedagogik muloqot asoslari. - Toshkent: O'qituvchi, 2012.
12. G'afforova T. Pedagogik texnologiyalar va kasbiy kompetensiya. - Toshkent: Fan, 2018.
13. Xodjayev B.X. Pedagogika nazariyasi. - Toshkent: Noshir, 2020.
14. Azizxo'jayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. - Toshkent: O'qituvchi, 2011.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(5)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.